

Лендел Михайло Андрійович,
д.е.н., проф., зав. кафедри менеджменту туристичного і
готельно-ресторанного бізнесу
Ужгородський торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
Жулканич Віктор Олександрович,
аспірант кафедри міжнародних економічних відносин,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ОСОБЛИВОСТІ СТАЛОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЛІСОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті розглянуто особливості сталого управління розвитком лісопромислового комплексу регіону. Охарактеризовано основні напрями, що пов'язані з покращенням ведення лісового господарства та використання лісових ресурсів на основі невиснажливого лісокористування. Обґрунтовано дію принципів, критеріїв та індикаторів щодо раціонального управління лісами регіону в системі природокористування та природоохоронної діяльності в контексті забезпечення сталого розвитку лісоресурсної сфери з врахуванням регіональних засад – економічних, екологічних, соціальних, духовних. Наголошено на реалізації комплексного підходу у сфері лісокористування з метою забезпечення збалансованості використання усіх сировинних якостей лісових ресурсів та компонентів навколишнього природного середовища. Визнано, що визначальними ознаками комплексності в лісоресурсній сфері є: територіальність, взаємозумовленість, взаємопов'язаність, багатокomпонентність, системність, синергічність. Обґрунтовано важливість реалізації впровадження на території лісових земель регіону перспективного швейцарсько-українського проекту FORZA, спрямованого на розвиток багатофункціонального ведення лісового господарства, наближеного до природи лісництва та зменшення тиску на навколишнє середовище при лісозаготівлях, підтримання функцій лісу, збільшення виробництва лісових товарів та послуг, а також реконструкцію порушених стихією та біотичними факторами лісостанів. У статті на основі узагальнення основних завдань, викладених у Концепції реформування та розвитку лісового господарства України схваленої Кабінетом Міністрів (2006 р.), окреслено напрями раціонального лісогосподарювання та підвищення ролі лісового сектору в державі та регіоні. Зокрема, наголошено на необхідності забезпечення ефективного використання лісів та лісосировинних ресурсів як визначальних факторів сталого соціально-економічного розвитку регіону та життєзабезпечення населення. В процесі дослідження окреслено стратегічні завдання розвитку лісопромислового комплексу області, які передбачають ведення лісового господарства виключно на науковій основі з метою втілення в життя єдиної організаційно-технічної політики використання лісових ресурсів та лісовідновлення, застосування природозберігаючих технологій та впровадження екологічних підходів у лісокористуванні, забезпечення основного принципу лісництва – постійності і невичерпності лісокористування.

Ключові слова: лісопромисловий комплекс, стале управління, раціональне лісокористування, стратегічні завдання.

ВСТУП

Постановка проблеми. У системі соціально-економічного та екологічного розвитку регіону Карпат лісові ресурси займають особливе місце і відіграють важливу роль у забезпеченні процесів суспільного виробництва, задоволення матеріальних і соціальних потреб населення. Карпатський регіон є одним із найбільш заліснених в Україні. Тут зосереджено 15,7% площі лісів та 33,4% запасу деревини України, або 0,5 млрд м³.

Науково доведено, що ліс володіє захисними (водоохоронними, ґрунтозахисними, рекреаційними, санітарними, гігієнічними, оздоровчими, природоохоронними, естетичними тощо) функціями. Лісистість території Закарпатської області становить 56%. За площею лісового фонду область входить до першої п'ятірки областей України, а за запасами деревини, що оцінюються в 200 млн м³, займає перше місце серед регіонів України. Щорічна заготівля понад 1,2-1,4 млн м³ деревини дає можливість забезпечити сировиною лісопереробну, лісохімічну і меблеву промисловості. Обсяг продукції (робіт, послуг) лісового господарства щороку зростає і становив у 2016 р. 715,3 млн. грн., відтворення лісів у лісовому фонді в рік

становить понад до 3,5 га [16, с. 312]. За розрахунками спеціалістів середній запас на 1 га вкритих лісовою рослинністю земель становить 334 м³, а в окремих деревостанах такий запас може сягати тисячі м³. Щорічно приростає в середньому 5 м³ на 1 га.

Лісові ресурси Закарпатської області є основними чинниками екологічної та економічної безпеки регіону. Тому постає завдання ефективного використання багатих лісових ресурсів, забезпечення сталого лісокористування на основі вдосконалення існуючої структури управління та застосування еколого-економічних методів господарювання в галузі, що сприятиме відродженню лісопромислових комплексів, стане запорукою екологічного збереження унікальної природи та соціально-економічного розвитку регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розв'язанню проблем раціонального і сталого управління лісами в системі природокористування та природоохоронної діяльності присвячені праці М. Бойко [2]; М. Хвесик, О. Шубалий, Н. Василик [17]; Я. Коваль [9]; В. Голян [3]; Р. Бабич, О. Дзюбенко [1] та ін.

Мета статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає в обґрунтуванні особливостей забезпечення сталого управління розвитком

лісопромислового комплексу на основі дотримання відповідних принципів, критеріїв та індикаторів раціонального лісокористування.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У світі, зокрема в країнах Європейського Союзу, особлива увага приділяється реалізації розумної лісової політики, збереженню лісів, поліпшенню екології навколишнього середовища. В ухваленій конференцією ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992 р.) Програмі дій «Порядок денний на XXI століття» значна увага приділена проблемі боротьби зі знелісненням, збереження багатогранної ролі та різноманітних функцій всіх видів лісів, лісових угідь і лісових масивів. У Програмі окреслено завдання забезпечення цілісного і раціонального переходу до сталого і екологічно безпечного розвитку лісового господарства, поширення масштабів підвищення ефективності заходів у галузі раціонального використання, збереження та сталого освоєння лісів, сталого виробництва лісових товарів і послуг як у розвинених, так і в країнах, що розвиваються.

Урядам всіх країн на відповідному рівні та за підтримки регіональних, субрегіональних та міжнародних організацій рекомендовано нарощувати організаційний потенціал для стимулювання багатогранної ролі й різноманітних функцій всіх видів лісів і рослинності, включаючи інші, пов'язані з ними земельні й лісові ресурси, в справі підтримки сталого розвитку і охорони навколишнього середовища в усіх секторах. Передбачено, також розробку і впровадження планів і програм, розвитку лісової галузі, включаючи порушення національних і за необхідністю регіональних та субрегіональних цілей, розробку програм і критеріїв для їх впровадження та наступного поліпшення [14, с. 101].

У 2013 році ООН прийняла програму відтворення лісових ландшафтів у світі – взяла зобов'язання створити 350 мільйонів гектарів лісів до 2030 року. США взяли зобов'язання створити 65 мільйонів гектарів, Китай – 70 мільйонів.

Україна цю програму не прийняла. Міністерство економіки і фінансів не підтримало виконання цільової програми. Немає плану – немає фінансування. 2011 рік – останній, коли фінансування на лісове господарство було на рівні 100 мільйонів доларів. Зараз це фінансування, в цілому, разом з заповідниками – 4 мільйони. Основні шляхи раціонального використання та відновлення лісів передбачають: економне і повне використання деревини; впровадження науково обґрунтованого розрахунку і розподілу лісового фонду; захист лісу від шкідників, хвороб, лісових пожеж та самовільного вирубування; дотримання норм і правил вирубок лісу, підтримання лісистості території на досягнутому рівні; відновлення корінних типів лісів в процесі лісоексплуатації [8].

Однією з найбільших екологічних проблем України залишається погіршення стану лісів. Загальна площа лісового фонду України становить – 10,4 млн. га, із яких вкритих лісовою рослинністю – 9,6 млн. га. Екологи стверджують, що за останні роки лісистість в Україні скоротилася щонайменше до 11 %, тоді як

офіційні джерела повідомляють, що вона становить 15,9 %.

Не вирішеною залишається проблема незаконних вирубок лісів. Лише у 2015 році обсяг незаконних рубок в Україні склав 24,1 тисяч кубометрів. Та у реальності ця цифра в десятки разів більша. Згідно з даними Держмитслужби, щороку з України вивозять деревини на суму близько 272 мільйонів доларів [5].

Збитки від незаконних вирубок лісу в Україні за 5 років зросли на 77 %, завдавши збитків на 300 мільйонів гривень. Тільки у 2016 році держава недорахувалась лісу на 157 мільйонів гривень, а пожежі завдали шкоди лісовому господарству ще на 8,6 мільйона гривень тільки у минулому році [6].

За даними прокуратури Закарпатської області, у 2016 році загалом кількість кримінальних правопорушень щодо незаконної порубки лісу за ст. 246 КК України склала 139. Найбільше незаконних рубок відбулося у Тячівському (29) та Рахівському (20) районах. Мукачівський район – 16 справ, Великоберезнянський та Міжгірський – по 10. Решта районів – менше десяти.

Особливість раціонального управління лісами регіону базується на дотриманні відповідних принципів, критеріїв та індикаторів. В системі природокористування та природоохоронної діяльності стале управління лісами характеризується сукупністю принципів, критеріїв та індикаторів. Принципи – це основні правила, яких необхідно дотримуватися для забезпечення сталого управління лісами. Критерії сталого управління лісами – це спрямування практичної діяльності у сфері управління лісами певним чином з метою досягнення поставленої мети. Критерій оцінюється сукупністю індикаторів, за якими періодично оцінюється моніторинг з метою оцінки змін, що відбуваються в лісах. У свою чергу індикатори – цифрові показники зміни економічних величин, тобто кількісні та якісні характеристики, оцінки, а також описи, що дають змогу оцінювати, аналізувати і прогнозувати процес дій за відповідним критерієм [13, с. 109].

В регіональному контексті принципи, індикатори і критерії сталого управління лісами повинні враховувати регіональні особливості сталого розвитку лісового господарства (економічні, екологічні, соціальні, духовні) і забезпечувати основні вимоги природокористування та природоохоронної діяльності.

Основним принципом управління в лісовій сфері є комплексне використання сировини і матеріалів, які отримуємо від лісу. Комплексність лісокористування передбачає забезпечення збалансованості використання усіх сировинних якостей лісових ресурсів та компонентів навколишнього природного середовища, у якому вони розвиваються. Визначальними ознаками комплексності в лісоресурсній сфері є: територіальність, взаємозумовленість, взаємопов'язаність, багатоконпонентність, системність, синергічність.

Складовими загальноекономічних та спеціальних принципів забезпечення, комплексного використання лісоресурсного потенціалу в умовах ринкових відносин є: [17, с.38]

– принцип збалансованості, який передбачає рівномірне та взаємоузгоджене використання компонентів лісоресурсного потенціалу в усіх видах діяльності у лісовому комплексі: лісовому та мисливському господарстві, лісовій, деревообробній та целюлозно-паперовій промисловості, а також у рекреаційній сфері;

– принцип невиснажливості – полягає у збереженні біологічної різноманітності, підвищенні продуктивності і здатності до відновлення складових лісоресурсного потенціалу, з метою виконання екологічних, економічних та соціальних функцій лісу на локальному, регіональному, національному та загальносвітовому рівнях.

– принцип раціональності – продуманості, обґрунтованості, розсудливості, перехід до інтенсивного використання лісоресурсного потенціалу (за рахунок безвідходного використання наявних ресурсів);

– принцип багатофункціональності, що передбачає інтенсивне залучення максимальної кількості компонентів лісоресурсного потенціалу в господарський оборот з метою найбільш повного розкриття та використання їх функціонального призначення.

В контексті пріоритетності екологічної безпеки регіону, гарантування екологічно безпечного середовища для проживання населення, в процесі забезпечення раціонального управління, сталим лісокористуванням важливими є реалізація наступних принципів:

– принцип однаково справедливої політики щодо лісів різних форм власності;

– принцип врахування національних традицій лісокористування;

– принцип стимулювання збереження біологічного і генетичного розмаїття, зростання комплексної продуктивності лісів та раціонального використання лісових ресурсів;

– принцип державної підтримки лісового господарства.

Нині на загальнодержавному рівні потрібно вирішувати питання реформування роботи лісової галузі, її фінансування, роботу лісової охорони. Починаючи з 2003 року на території області впроваджувався швейцарсько-український проект FORZA, спрямований на розвиток багатофункціонального ведення лісового господарства, наближення до природи лісівництва та зменшення тиску на навколишнє середовище при лісозаготівлях, підтримання функцій лісу, збільшення виробництва лісових товарів та послуг, а також реконструкцію порушених стихією та біотичними факторами лісостанів, формування змішаних багатоярусних лісів на базі Хустського та Рахівського держлісгоспів.

В процесі розробки програми реалізації проекту ведення лісового господарства у Закарпатті «FORZA» було чітко задекларовано, що основною метою є впровадження сталого, багатофункціонального лісового господарства в Закарпатті з особливою увагою до управління навколишнім середовищем, запобігання природних лих та поліпшення життєвого рівня

місцевого населення. Досягнення поставленої мети супроводжувалося наступними цілями проекту:

– багатофункціональне ведення лісового господарства: подальший розвиток і посилення багатофункціонального ведення лісового господарства з використанням таких засобів, як наближене до природи лісівництво та лісозаготівля зменшеного тиску, з метою підтримання функцій лісу і збільшення виробництва лісових товарів і послуг;

– економіка лісового господарства та ринкова орієнтація: підсилити життєздатність економічних заходів, що базуються на лісі, шляхом запровадження ринково-орієнтованих підходів та належних економічних методик у веденні лісового господарства та захисті ландшафту;

– компонент поліпшення добробуту населення: поліпшення добробуту місцевого населення через кращий доступ до лісових ресурсів, співпрацю між лісовою службою і місцевими громадами – шляхом залучення приватного сектору;

– лісова політика, застосування закону та отриманий досвід: на основі досвіду, отриманому в процесі виконання заходів проекту, сприяти та підтримувати розвиток лісової політики і застосування закону шляхом надання відповідних результатів і обґрунтувань тим, хто формує політику на всіх рівнях.

У процесі удосконалення управління лісами в Україні розпорядженням Кабінету Міністрів схвалена Концепція реформування та розвитку лісового господарства України (2006 р.) [11]. У Концепції, з метою забезпечення сталого розвитку лісового господарства та підвищення ролі лісового сектору в державі, визначені такі основні завдання:

– розроблення критеріїв (показників) ефективного управління лісами;

– збільшення лісистості території до науково обґрунтованого рівня;

– нарощування ресурсного та екологічного потенціалу лісів;

– забезпечення біологічного різноманіття лісових екосистем;

– підвищення стійкості лісових екосистем до впливу негативних факторів навколишнього середовища, зростаючого техногенного навантаження, змін клімату;

– ефективне використання лісових ресурсів в умовах ринкових відносин;

– удосконалення фінансово-економічного механізму;

– забезпечення самоокупності та прибутковості ведення лісового господарства в лісозабезпечених регіонах;

– сприяння розв'язанню соціально-економічних проблем територіальних громад;

– посилення правового захисту працівників лісової охорони.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Успішна реалізація вище викладених принципів, завдань щодо ефективного управління лісовим

господарством у системі раціонального природокористування сприятиме захисту інтересів населення регіону або його окремих груп у галузі відтворення, охорони й використання лісових ресурсів.

На це має бути націлена діяльність державних органів влади, політичних партій, територіальних громад та громадських організацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабич, Р. Б. Ліси Карпат – важлива складова еколого-економічної безпеки регіону/ Бабич Р.Б., Дзюбенко О.М. // Тези доповідей Міжнародної наук-практ. конф. «Сталий розвиток Карпат: сучасний стан та стратегія дій». – Львів: Ін-т регіональних досліджень НАН України, 2006. – С. 68-71.
2. Бойко, М. Сучасний маркетинговий підхід до комплексного використання лісових ресурсів / М. М. Бойко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Економіка». – 2009. – Вип. 28, Ч. 1. – С. 29-36.
3. Голян, В. А. Напрями вирішення проблем лісокористування / В. А. Голян, О. М. Шубалий // Економіка і держава. Міжнародний науково-практичний журнал. – 2006. – № 11. – С. 44-47.
4. Державна програма «Ліси України» на 2010-2015 рр. затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2009 р. № 977 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.lisportal.org.ua/4663/>
5. Доскіч, В. Екологічне лихо: Винищення лісів в Україні [Електронний ресурс] / В. Доскіч. – Режим доступу: <https://ecology.unian.ua/1272491-ekologichne-liho-vinischennya-lisiv-v-ukrajini.html>.
6. Жахливі цифри! Збитки від незаконних вирубок лісу в Україні за 5 років зросли на 77%, завдавши збитків на сотні мільйонів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukr-biz.com.ua/2017/04/27/zhakhlyvi-tsifry-zbitki-vid-nezakonnih-v/>.
7. Жулканич, В. О. Основні принципи і завдання сталого управління лісами регіону в системі раціонального природокористування / В. О. Жулканич // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Екологічні, соціально-економічні та історико-культурні аспекти розвитку прикордонних територій Мараморощини». – м. Рахів, 2-4 вересня 2016 р. – С. 131-134.
8. Знищення лісів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.childflora.org.ua/?page_id=170.
9. Коваль, Я. В. Формування ринково-орієнтованого економічного механізму в лісоресурсній сфері / Я. В. Коваль // Тези доповідей Міжнародної наук-практ. конф. «Сталий розвиток Карпат: сучасний стан та стратегія дій». – Львів: Ін-т регіональних досліджень НАН України, 2006. – С. 72-75.
10. Колісник, Б. І. Еколого-економічна ефективність регіонального лісгосподарського комплексу (проблеми та шляхи підвищення): монографія / Б. І. Колісник, О. М. Шубалий. – О.: Фенікс, 2008. – 168 с.
11. Концепція реформування та розвитку лісового господарства України, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2006 р. № 208-р. // Офіційний вісник України від 03.05.2006. – 2006. – № 16. – С. 224.
12. Концепція сталого розвитку Закарпаття. – Ужгород, 2004. – 40 с.
13. Лісова політика: підручник / І. М. Снякевич, А. М. Дейнека, І. П. Соловій: за ред. д-ра екон. наук, проф. І. М. Снякевича. – К.: Знання, 2003. – 323 с.
14. Програма дій «Порядок денний на XXI століття»/ Переклад з англ.: ВГО «Україна». Порядок денний на XXI століття». – К.: Інтелсфера, 2000. – 360 с.
15. Програма розвитку лісового господарства Закарпатської області на 2005-2015 рр. – Ужгород, 2005. – 20 с.
16. Статистичний щорічник Закарпаття за 2016 р. – Ужгород, 2017. – 480 с.
17. Хвесик, М. А. Комплексне використання лісоресурсного потенціалу: механізм стимулювання, інституціонально-інвестиційне забезпечення. Монографія / М. А. Хвесик, О. М. Шубалий, Н. М. Василик. – Київ: ТОВ «ДКС», 2011. – 498 с.

REFERENCES

1. Babych, R. B., Dziubenko, O. M. (2006). Lisy Karpat – vazhlyva skladova ekoloho-ekonomichnoi bezpeky rehionu. Stalyi rozvytok Karpat: suchasnyi stan ta stratehiia dii. 68-71.
2. Boiko, M. (2009). Suchasnyi marketynhovyi pidkhid do kompleksnoho vykorystannia lisovykh resursiv. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. Serii «Ekonomika», 28(1), 29-36.
3. Holian, V. A., Shubalyi, O. M. (2006). Napriamy vyrishennia problem lisokorystuvannia. Ekonomika i derzhava, 11, 44-47.
4. Derzhavna prohrama «Lisy Ukrainy» na 2010-2015 rr. Retrieved from <https://www.lisportal.org.ua/4663/>
5. Doskich, V. (2016). Ekolohichne lykho: Vynyshchennia lisiv v Ukraini. Retrieved from <https://ecology.unian.ua/1272491-ekologichne-liho-vinischennya-lisiv-v-ukrajini.html>.
6. Zhakhlyvi tsyfry! Zbytky vid nezakonnnykh vyrubok lisu v Ukraini za 5 rokov zrosly na 77%, zavdavshy zbytkiv na sotni milioniv. Retrieved from <http://ukr-biz.com.ua/2017/04/27/zhakhlyvi-tyfry-zbytky-vid-nezakonnnykh-v/>.
7. Zhulkanych, V. O. (2016). Osnovni pryntsypy i zavdannia staloho upravlinnia lisamy rehionu v systemi ratsionalnogo pryrodokorystuvannia. Ekolohichni, sotsialno-ekonomichni ta istoryko-kulturni aspekty rozvytku prykordonnykh terytorii Maramoroshchyny. Rakhiv.

8. Znyshchennia lisiv v Ukraini. Retrieved from http://www.childflora.org.ua/?page_id=170.
9. Koval, Ya.V. (2006). Formuvannia rynkovo-orientovanoho ekonomichnogo mekhanizmu v lisoresursnii sferi. Stalyi rozvytok Karpat: suchasnyi stan ta stratehiia dii. Lviv: In-t rehionalnykh doslidzhen NAN Ukrainy.
10. Kolisnyk, B. I., Shubalyi, O. M. (2008). Ekolohe-ekonomichna efekyvnist rehionalnogo lisohospodarskoho kompleksu (problemy ta shliakhy pidvyshchennia). O.: Feniks.
11. Kontseptsiia reformuvannia ta rozvytku lisovoho hospodarstva Ukrainy. (2006). Ofitsiyni visnyk Ukrainy. 16.
12. Kontseptsiia staloho rozvytku Zakarpattia. (2004). Uzhhorod.
13. Syniakevych, I. M., Deineka, A. M., Solovii, I. P. (2003). Lisova polityka. Kyi'v: Znannia.
14. Prohrama dii «Poriadok denni na KhKhI stolittia». – Kyi'v: Intelsfera.
15. Prohrama rozvytku lisovoho hospodarstva Zakarpatskoi oblasti na 2005-2015 rr. (2005). Uzhhorod.
16. Statystychnyi shchorichnyk Zakarpattia za 2016 r. Uzhhorod.
17. Khvesyk, M. A. Shubalyi, O. M., Vasylyk, N. M. (2011). Kompleksne vykorystannia lisoresursnogo potentsialu: mekhanizm stymuliuвання, instytutsionalno-investytsiine zabezpechennia. Kyiv: TOV «DKS».

Лендел Михаил Андреевич, Жулканич Виктор Александрович. ОСОБЕННОСТИ УСТОЙЧИВОГО УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ ЛЕСОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА ЗАКАРПАТСКОЙ ОБЛАСТИ

В статье рассмотрены особенности устойчивого управления развитием лесопромышленного комплекса региона. Проведено исследование основных направлений, связанных с улучшением ведения лесного хозяйства и использования лесных ресурсов на основе устойчивого лесопользования. Обоснованно действие принципов, критериев и индикаторов рационального управления лесами региона в системах и природопользования и природоохранной деятельности в контексте обеспечения устойчивого развития лесоресурсной сферы с учетом региональных основ – экономических, экологических, социальных, духовных. Обосновано реализацию комплексного подхода в сфере лесопользования в целях обеспечения сбалансированности использования всех сырьевых качеств лесных ресурсов и компонентов окружающей природной среды. Признано, что отличительными особенностями комплексности в лесоресурсной сфере являются: территориальность, взаимообусловленность, взаимосвязь, многокомпонентную, системность, синергетичность. Обоснованно важность реализации внедрения на территории лесных земель региона перспективного швейцарско-украинского проекта FORZA, направленного на развитие многофункционального ведения лесного хозяйства, приближенного к природе лесничества и уменьшение давления на окружающую среду при лесозаготовках, поддержание функций леса, увеличение производства лесных товаров и услуг, а также реконструкцию нарушенных стихией и биотическими факторами древостоев. В статье, на основе обобщения основных задач, изложенных в Концепции реформирования и развития лесного хозяйства Украины одобренной Кабинетом Министров (в 2006 г.), обозначены направления рационального лесохозяйствования и роли лесного сектора в государстве и регионе. В частности, отмечена необходимость обеспечения эффективного использования лесов и лесосырьевых ресурсов как определяющих факторов устойчивого социально-экономического развития региона и жизнеобеспечения населения. В процессе исследования обозначены стратегические задачи развития лесопромышленного комплекса области, предусматривающих ведение лесного хозяйства исключительно на научной основе с целью воплощения в жизнь единой организационно-технологической политики использования лесных ресурсов и лесовосстановление, применение природосберегающих технологий и внедрение экологических подходов в лесопользовании, обеспечение основного принципа лесоводства - постоянства и неисчерпаемости лесопользования.

Ключевые слова: лесопромышленный комплекс, устойчивое управление, рациональное лесопользование, стратегические задачи.

Lend'el Mykhailo A., Zhulkanych Viktor O. PECULIARITIES OF SUSTAINABLE MANAGEMENT OF THE DEVELOPMENT OF THE FORESTRY COMPLEX OF THE TRANSCARPATHIAN REGION

The article considers the peculiarities of sustainable management of the development of the forestry complex of the region. The main directions related to the improvement of forest management and the use of forest resources on the basis of non-exhaust forest use have been described. The effect of principles, criteria and indicators on rational management of forests of the region in systems and nature use and nature protection activities in the context of ensuring sustainable development of forest resources taking into account regional principles - economic, environmental, social and spiritual – have been substantiated. The emphasis has been put on the implementation of a comprehensive approach in the field of forestry in order to balance the use of all raw material qualities of forest resources and components of the environment. It has been recognized that the defining features of complexity in the forest resource sphere are: territoriality, interdependence, interconnectedness, multicomponental and systematic character, synergy. The importance of implementation on the territory of the forest lands of the region of promising Swiss-Ukrainian project FORZA aimed at the development of multifunctional forestry, approaching the nature of the forestry and reducing the pressure on the environment during logging, maintaining forest functions, increasing the production of forest products and services, as well as reconstruction of forest plantations influenced by environmental and biotic factors. The article outlines the directions of rational forest management and increase of the role of the forest sector in the state and the region on the basis of generalization of the main tasks set forth in the Concept of reformation and development of forestry of Ukraine approved by the Cabinet of Ministers (2006). In particular, the necessity of ensuring efficient use of forests and forest resources as the determinative factors of sustainable social and economic development of the region and life support of the population has been emphasized. In the course of the research, the strategic objectives of the forestry complex development in the region have been envisaged, which include

forest management exclusively on a scientific basis, in order to implement a unified organizational and technical policy on the use of forest resources and reforestation, the application of nature conservation technologies and the implementation of ecological approaches in forest management, ensuring the basic principle of forestry – constancy and inexhaustibility of forest use.

Key words: forestry complex, stable management, rational forest management, strategic tasks.

Одержано 14.04.2018 р.

УДК 338.483(477.87)

Лендел Олег Дмитрович,
ст. викладач кафедри обліку і оподаткування та маркетингу,
Мукачівський державний університет

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ РЕГІОНУ

Розвиток ринку туристичних послуг та питання його інфраструктурного забезпечення є актуальним питанням сучасних економічних досліджень. Оскільки об'єкти інфраструктури відіграють вирішальну роль у регіональній економіці туризму - це обумовлює необхідність пошуку шляхів розвитку інфраструктури ринку туристичних послуг, підвищення ефективності управлінських рішень та реалізації стратегії її розвитку відповідно до стану та тенденцій кон'юнктури субрегіонального туристичного ринку. Метою статті є пошук шляхів розвитку інфраструктури регіонального ринку туристичних послуг. Для отримання результатів дослідження використано методи аналізу, синтезу, узагальнення, діалектичний метод, цільовий підхід. У статті розглянуто сутність, складові інфраструктури ринку туристичних послуг та фактори, що впливають на її розвиток. Визначено основні проблеми інфраструктурного забезпечення ринку туристичних послуг в Закарпатській області. Встановлено систему взаємозв'язків між основними суб'єктами, що реалізують державну політику в галузі туризму та напрямків розвитку інфраструктури ринку туристичних послуг у системі розвитку галузі туризму в цілому. На основі чого запропоновано схему напрямів розвитку інфраструктури регіонального ринку туристичних послуг. Адаптувавши концептуальну схему розвитку інфраструктури регіонального ринку туристичних послуг на регіональному рівні до ринку туристичних послуг Закарпатської області, виділено три основні напрямки розвитку туристичної інфраструктури в Закарпатській області: забезпечення відповідності якісних і кількісних характеристик туристичного продукту потребам споживачів; створення раціональної схеми розміщення туристичних маршрутів; забезпечення в структурі ринку туристичних послуг інноваційної та інвестиційної інфраструктури, освоєння нових туристичних технологій, включаючи інформаційні технології. Наукова новизна отриманих результатів полягає у застосуванні до аналізу інфраструктури ринку туристичних послуг цільового підходу і розгляду значення окремих елементів з точки зору отримання певного соціального чи економічного ефекту на основі формування та задоволення попиту на ринку туристичних послуг. Практичне значення полягає у виокремленні основних проблем інфраструктурного забезпечення ринку туристичних послуг для їх першочергового вирішення. Перспективами подальших досліджень є розробка пропозицій щодо розвитку інноваційної та фінансово-інвестиційної інфраструктури в системі ринку туристичних послуг регіону.

Ключові слова: туристична інфраструктура, інфраструктура ринку туристичних послуг регіону, туристична галузь регіону, напрями розвитку інфраструктури ринку туристичних послуг регіону, регіональні дослідження.

ВСТУП

Постановка проблеми. Механізм управління розвитком туристично-рекреаційною галуззю повинен функціонувати таким чином, щоб створювати сприятливе середовище для розвитку туризму в регіонах України в яких туристично-рекреаційний комплекс є одним з базових складових елементів їх розвитку.

Проте, в галузі існує цілий ряд проблем які знижують конкурентоспроможність вітчизняного туристичного продукту на регіональному туристичному ринку. По-перше, це підвищення якості сервісу та оновлення матеріальної бази туристичних

підприємств. По-друге, розвиток туристичної інфраструктури та малого підприємництва у сфері туризму, оскільки наявності самих туристичних ресурсів недостатньо для залучення та утримання туристів. По-третє, кадрове та інформаційне забезпечення туристичної сфери.

При цьому необхідно враховувати, що безпосередньо в сфері туристської діяльності формується не більше 10% загального доходу, одержуваного від туристичної діяльності. Решта 90% припадають на об'єкти інфраструктури туризму. Отже, об'єкти інфраструктури відіграють вирішальну роль у регіональній економіці туризму. Все це обумовлює необхідність пошуку шляхів розвитку інфраструктури